

Шевчук О. М.,
асистент кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності
Національний університет "Юридична академія
України імені Ярослава Мудрого", м. Харків

КОНТРОЛЬ В СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ЯК ІНСТИТУТ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

У регулюванні обігу наркотичних засобів та психотропних речовин і прекурсорів важливу роль відіграють інститути адміністративного права. Під інститутом права в науковій літературі розуміється уособлена група правових норм, які регулюють однорідні суспільні відносини конкретного виду. Правовий інститут є основою галузі права. Юридичні норми утворюють галузь права не безпосередньо, а через інститути. Галузь права – це уособлена сукупність норм, спрямована на регулювання певної сфери якісно однорідних суспільних відносин [1, с. 250].

Інститут галузі права характеризується тим, що він: 1) регулює певний вид (окрему ділянку, фрагменти, сторону) однорідних суспільних відносин або здійснює особливі завдання в даному регулюванні; 2) має відносну самостійність, незалежність від інших інститутів права; 3) характеризується специфічністю засобів правового регулювання; 4) має можливість формувати загальні поняття у власних межах, тобто в межах видових явищ [2, с. 364].

Державна політика у сфері обігу наркотичних засобів спрямовується на встановлення державного контролю за обігом в Україні наркотичних засобів та додержанням законодавства про наркотичні засоби (ст. 4) Контроль здійснюється Державною службою України з контролю за наркотиками (далі – ДСКН України), МВС України, митними органами України, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, іншими органами виконавчої влади в межах їх повноважень. Контроль в системі органів внутрішніх справ України, СБ України, у Збройних Силах України військових формуваннях, в органах і підрозділах цивільного захисту покладається на керівників відповідних центральних органів виконавчої влади, які здійснюють керівництво відповідними військовими формуваннями та органами, Голову СБ України. Органи виконавчої влади в межах своїх повноважень контролюють діяльність суб'єктів господарювання щодо обігу наркотичних засобів (ст. 31) [3].

Відповідно до п. 45 Порядку [4] "контроль за виконанням суб'єктами господарювання вимог законодавства у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів здійснюється ДСКН України, МОЗ, МВС, СБ України, Держмитслужбою та іншими органами у межах їх повноважень" [4]. Особливістю інституту контролю є багато-суб'єктність органів, що його забезпечують.

Розглянемо контрольні повноваження у цій сфері на прикладі ДСКН України. Так, ДСКН України здійснює контроль за обігом наркотичних засобів, протидію їх незаконному обігу (п. 3), а саме: визначає порядок контролю та здійснює контроль за дотриманням юридичними особами ліцензійних умов у цій сфері (пп. 10 п. 4); готує та вносить порядок провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів та контролем за їх обігом (пп. 13 п. 4); вживає заходів щодо усунення порушень, вчинених під час здійснення такого контролю (пп. 17 п. 4); видає за погодженням з СБ України суб'єктам господарювання дозволи на право ввезення (вивезення) та транзиту наркотичних засобів (пп. 18 п. 4); здійснює контроль за дотриманням суб'єктами господарювання порядку знищення наркотичних засобів (пп. 18 п. 4); контролює діяльність територіальних органів ДСКН України (пп. 3 п. 5) тощо [5]. Тобто, ДСКН України є основним органом, що здійснює контроль в сфері обігу наркотичних засобів. Наприклад, фармацевтичні організації, діяльність яких пов'язана з наркотичними засобами, на підставі Постанови КМ України від 5 березня 2008 р. № 140 закріплюють проведення внутрішніх перевірок збереження устаткування, використовуваного при виробництві лікарських наркотичних засобів. Таким чином, адміністрація фармацевтичних підприємств зобов'язана регулярно проводити внутрішньо організаційні заходи щодо контролю за збереженням обладнання які застосовуються у виробництві наркотичних засобів самостійно [6].

Отже, всі відносини, що виникають у процесі контролю за діяльністю об'єктів в досліджуваній сфері, є правовими, а сукупність правових норм, що регулюють названі відносини, становить інститут контролю в сфері обігу наркотичних засобів. Виходячи з публічних інтересів держави й особистості основний метод регулювання правовідносин у рамках цього інституту – імперативний, який істотно обмежує автономію волі їх суб'єкт, що приписує їм модель поведінки або забороняє будь-які юридично значимі дії. Все це повною мірою дозволяє ідентифікувати контроль в сфері обігу наркотичних засобів як інститут адміністративного права. Удосконалюючи законодавче регламентування

в рамках викладеного адміністративного інституту зменшить кількість порушень, зловживань у цій сфері, і посилить законність за обігом наркотичних засобів.

Література

1. Загальна теорія держави і права: підруч. / [М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.]. – Х. : Право, 2010. – 584 с.
2. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підруч. / О. Ф. Скакун. – Х. : Еспада, 2009. – 752 с.
3. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України від 15. 02. 1995 р., № 60/95-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1995. – № 10.- Ст. 60.
4. Про затвердження Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом: постанова КМ України від 3. 06. 2009 р., № 589 // Офіц. вісн. України. – 2009. – № 44. – Ст. 1477.
5. Положення Державної служби України з контролю за наркотиками: Указ Президента України від 13.04. 2011 р., № 457/2011 р. // Офіц. вісн. України. – 2011. – № 29.- Ст. 1263.
6. Про затвердження переліку обладнання, яке використовується для виробництва, виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та підлягає контролю: Постанова КМ України від 5. 03. 2008 р. № 140 // Офіц. вісн. України. – 2008. – № 18.- Ст. 497.

УДК 341.123+342.733 (043.2)

Юриненць Ю.Л.,

к.ю.н.,

Юридичний інститут,

Національний авіаційний університет, м. Київ

АКАДЕМІЧНІ СВОБОДИ ЯК ЗАПОРУКА ДЕМОКРАТИЧНОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Академічні свободи є одною із основних складових загальних прав і свобод людини і громадянина і, певною мірою, запорукою реалізації цих прав. Видатний лікар та педагог М.І. Пирогов писав (мовою оригіналу) [1, с. 338-339]: "Основные права университетской корпорации – в свободе мысли и слова... Правом на свободу мысли и слова...